

סחלב חם

הוא מכבב בחתונות, סרטים וימי נישואים, אפשר להשיג אותו במגוון צבעים וזנים, והוא לא מצריך יותר מעציץ, אור ומים. אז למה אנחנו כל כך חוששים לגדל סחלב? ד"ר ענת מדמוני יוצאת להגנתו של היפה בצמחים

"עלה ירוק" סדרת כתבות בנושא תרבות טיפוח הגן

סחלב הוא הנחשב ביותר מבין כל צמחי הגני. הוא מרשים ביופיו, חושני, מפתה ובעיקר יקר. הוא מושא חלומותיהם של סופרים, ציירים, משוררים, אהבים ואספנים בכל העולם. לא לחינם הוא מכבב תמיד בורי תרונות הליוודיים ובסרטים רומנטיים. אז אם הוא כה נפלא, למה כל כך מעט אנשים מגדלים אותו אידך זה שמעולם לא נבנמתי לבית שגדל בו סחלב, כולל זה שלי?

הסיבה להדרתו של הישראלי הממוצע מגידול סחלבים אינה ברורה. השמועה גורסת שהישראלי מעדיף לטפח את מכוניתו מאשר את גינתו, וכל צמח שזקוק לטיפול

של יותר מהשקיה חר שבועית, נראה לו כהשקעה מראית ומיותרת. אבל אין מה לפחד – עם קצת ידע ומעט עזרי דה, ההצלחה בגידול הסחלב מובטחת.

פרח האהבה

השם סחלב מגיע מהשם המדעי לטיני של הסחלבים *Orchis*, ובתרגום לעברית: אשך. יש האומרים שהשקעת של הסחלבים מזכירה בצורתה אשך, ומכאן השם. יש הטוענים שהסחלב נקרא כך על שם אחד משלושת עלי הכותרת הבעוניים שלו, העשוי כשקית שממשתת כמגננות למשיכת חרקים, ובכך מבטיחה ריבוו טבעי

באמצעות זרעים מופרים. אולי בהקשר לשם, ברורות קורמים נהגו לרדוף מהסחלבים שיקויי אהבת שונים. למרות שגידול סחלבים כתחביב בינלאומי נעשה בצורה מקצועית רק במאה ה-20, תיעוד הסחלבים החל כבר במזרח הקדום. הם תוזכרו לראשונה בכתבי קונפוצ'י וס (גדול הפילוסופים של סין), כ-500 שנה לפני הספירה. הסינים כינו את הסחלב "צמח נישוח המלכים" וביוון העתיקה היו הסחלבים סמל לאון הגברי, שם האמינו שתמצית שורשי סחלבים היא בעלת תכונות להגברת החשק המיני. באירופה החלו לגדל את הסחלב במאה ה-18. עם כיבוש יבשת רחוקות, חוקרים ורפתקנים תאבי

פלנמוסיס מורח בלבן

פלנמוסיס מורח בצהוב

פלנמוסיס מורח בוורוד

פלנמוסיס מורח במגוון צבעים

ששתלתם אותן, יכול לשמש כפרנח מושלם למגוון רחב של בעיות, החל מצ'יפר בן/בת הוגן באירועים המתאימים, וכלה כחלחוף הולם לחיית מחמד. מאחר שהסחלב הוא ייחודי כל כך, סביר להניח שתיצרו אותו קשר רגשי עמוק כבר לאחר שנת גידול אחת. מעבר לכך, מכיוון שהסחלבים גדלים בצעצעים, תוכלו לקחת אותו איתכם לכל מקום.

בלי ב'ו'נצל

את הסחלבים ניתן לרכוש כיום כמעט בכל משתלה בארץ. ברוב המשתלות שאינן מתמחות בסחלבים, סביר

המייחרות אותה. יש בת גיוון אריז: הגינה של צורות, גדלים וצבעים. צבע הפרח יכול להיות לבן צהור או ארום ארגמן, אך יש גם סחלבים ירוקים וחומים, מנומי רים, מנוסקרים, מפוספסים ומותממים. גודל הצמח יכול לנוע ממספר מילימטרים ועד למטפסים גדולים שאורכם 200 סנטימטר ויותר. הסחלבים מפורסם על פני כל היבשות ות, ובמיוחד ביערות העד המרופים. בסך הכל קיימים כ-300 אלף מיני סחלבים, ובארץ ישנם כ-300 מינים הגר' לים כצמחי בר, כולם מוגנים כמובן. הסחלב, שמוסגל להמשיך לפרוח גם עשרים שנה לאחר

צבע קיוו להתעשר ממנו ואף הקריבו עבורו את חייהם. אלבים ואצילים רכשו אותו במכירות פומביות והשתמשו זו כדי להגביר את הפריון שלהם ושל נשותיהם. היום הסחלבים נמנים עם הצמחים האסורים בסחר עולמי, ורק מנחם שנוצרו בתנאי תרבות מותרים לסחר. בארץ החלו לגדל סחלבים לפני כ-40 שנה. ראשון המגדלים היה צחק גבט, כיום בן 91, מקיבוץ מעלה החמישה. מה שהחל לתחביב הפך לעסק מכנים, ומכאן בעצם התחיל הכל. משפחת הסחלבים היא אחת המשפחות הגדולות בעולם הצמחים: שלא כמו במשפחה אנגית, אין רמיון בין הסחלבים השונים, וזווי למעשה אתה התמונת

להניח שיציעו לכם לקנות את הסחלב מהסוג פלנופטיס, שהוא הקל ביותר לגידול. קיימות מספר משתלות המתמחות בגידול סחלבים, שם ניתן למצוא מגוון רחב יותר של מינים ואף לקבל ייעוץ.

מחיר הסחלבים אינו יקר יחסית לתמורה שאתם מקבלים - פריחה נפלאה למשך שנים. תמיד וול יותר לקנות סחלב צעיר לעומת בוגר, אבל חשוב לדעת כי ישנם זנים בהם הסחלב הצעיר פורח רק שנה לאחר קנייתו, כמו למשל בזנים מסוימים של פלנופטיס, ובשל כך מחירו וול יותר באחוזים רבים ממחיר סחלב בוגר. ישנם זנים שבהם קניית סחלב צעיר יכולה להסוך 50 שקל בלבד, אבל ייתכן שתאלצו להמתין שנים עד לפריחתו. לכן, כדאי פשוט לשאול במשתלה תוך כמה זמן הצמח צפוי לפרוח. סחלב פורח תמיד יהיה יקר יותר מאותו סחלב שאינו בפריחה. המחיר יכול לנוע בין 65-60 שקל לפלנופטיס צעיר ועד ליותר מ-100 שקל לפלנופטיס בוגר כשיא פריחתו. חשוב מאוד לוודא שהצמח בריא, שאין עליו כנימות ושהוא אינו סובל מעורף מים. אם העציץ ספוג מים ואם אתם רואים טהב על פני הקר

קע, זהו סימן לכך שהצמח אינו בריא ולא כדאי לקנות אותו. אחרי שעברתם את שלב הרכישה בהצלחה, חשוב שתדעו כי על מנת לגדל סחלב, אין צורך בחממה. יש לזכור רק שהסחלב הייב להישאר בעציץ,

"הסחלב, שמסוגל להמשיך לפרוח גם עשרים שנה לאחר ששתלתם אותו, יכול לשמש כפתרון מושלם למגוון רחב של בעיות, החל מצ'יפור בן/בת הזוג באירועים המתאימים, וכלה כתחליף הולם לחיית מחמד"

ואסור לשתול אותו בנינה. העציצים יכולים להיות ממוקמים בבית או מוצעה לו, תלוי בון הסחלב שבחרתם. הסיבה העיקרית לכך היא חשיבות הניקוח, כדי שלא ייגרם ריקבון. מסיבה זו על המצע להיות אוורירי. לגידול בעציצים יתרון נוסף, היות שניתן לנייד את הסחלבים בהתאם לעוצמת התאורה הרצויה.

מינים שונים זקוקים לתאורה שונה. סחלב אוהב שמש לא יפרח בפניה מוצלת. גם לטווח הטמפרטורות חשיבות רבה, והיא צריכה לנוע בין 10 ל-30 מעלות, תלוי במין הסחלב. חשוב לנהל מעקב צמוד אחרי הצמח, על מנת למנוע גניעות במוקים. באופן כללי, יש לספק לסחלבים תנאים

חוקי הברזל לגידול פלנופטיס

המיקום הוא האלמנט החשוב ביותר בגידול הפלנופטיס. אם מצאתם את המיקום המתאים לעציץ, כבר מובטחים לכם 90 אחוז הצלחה. הפלנופטיס דורש שפע אור, אך לא קרינת שמש ישירה, ואוורור טוב של מצע הגידול והסיביבה. חשוב מאוד לשמור על טווח טמפרטורות בין 15 ל-30 מעלות. הוא אוהב לחות גבוהה יחסית, לכן יש לרסס אותו בימים חמים ויבשים, ומספיק להשקות אותו פעם בשבוע. הפלנופטיס סובל ממלחים, ולכן צריך להשקותו במים מזוקקים או במי גשם מהולים במי ברז. אופציה טובה פחות היא השקיה במים דרתיים, ואז אין צורך למהול את המים במי גשם. יש לרסס כל השקיה שנייה או שלישית, ואם אתם רוצים שהוא ימשיך לפרוח, יש לגוון בסוף הפריחה את הענף שסיים לפרוח בחלקו התחתון. ואל תשכחו לתת לו גם הרבה אהבה.

"על מנת לגדל סחלב, אין צורך בחממה. יש לזכור רק שהסחלב חייב להישאר בעציץ, ואסור לשתול אותו בנינה. העציצים יכולים להיות ממוקמים בבית או מחוצה לו, תלוי בזן הסחלב שבחרתם"

הדומים לתנאי האקלים הטבעיים שלהם, אך אין זה אומר שצריך לתחזק ג'ונגל בבית.

סחלב המחמד הנפוץ ביותר בארץ ובעולם הוא כאמור הפלנופטיס, הפורה במגוון צבעים כלבן עד ורוד עז, ובגוונים שונים של צהוב. הפלנופטיס הוא צמח בית נראי מסגרת לגבי תנאי גידולו, ויכול לפרוח מספר חודשים בשנה. עונת הפריחה העיקרית שלו היא בין החודשים ינואר למאי. מלבדו, ישנם עוד מספר סוגים שניתן למצוא במשתלות ולגדל בקלות יחסית: את הצימביריום, שמוצאו מהרי ההימלאיה בדרום מזרח אסיה. מומלץ לגדל אותו בנינה במקום חצי מוצל, והוא מתאים מאוד למישור החוף ופורה בחורף ובאביב. קשה להרוג את הצימביריום עם עודפי מים, והוא יכול להגיע לגובה של עד מטר ויותר. הוא פורח בגוונים של ורוד, ונחשב פשוט וקל לגידול, נעדר אתגר אמיתי לפריק הסחלבים המצוי. גם את הקטליאה הפורחת בצפון-מזרח מומלץ לגדל בנינה. עודפי מים בגידול התרבות מזיקים לה, ונדרשים להיקבון. הקטליאה גדלה יפה בתנאי העמקים והשפלה בארץ, עונת הפריחה שלה היא בסתיו או בסוף האביב.

כדאי לדעת שאם הסחלב שלכם לא מרגיש כל כך טוב, או מפסיק לפרוח, קיימים פנסיונים לסחלבים במספר מקומות בארץ, שם תוכלו לאספו את יקירכם תמורת מספר שקלים בחודש ולקבל אותו כמו חדש, כשהוא פורח לאחד מספר חודשים.

400 דולר לקילו

אחרי שתתחילו לגדל סחלבים ברור לי שלא תרצו להפסיק, וכך תצטרפו לאלפי משוגעים לדבר בכל רחבי העולם. אני לא סבורה שתהפיכו ל"Orchid Hunters", צייד סחלבים שמסתובבים במעבה היערות המרופפים ומחפשים את מינים חמים מיוחדים של סחלבים, שמהם ניתן יהיה להרוויח הון שתקו אבל ייתכן שתצטוו להצטרף לאגודת חובבי הסחלבים שקמה בארץ (www.jos.co.il). החובבים פגשים מספר פעמים בשנה וכל אחד מניע עם הסחלבים שלו. במפגשים אלו תוכלו לקבל מידע על גידול הסחלבים, להתייעץ כדי ללמוד מניסיונם של אחרים, להעשיר את האוסף שלכם על ידי החלפת צמחים ואפילו כדי למכור אותם, אבל אני לא כל כך בטוחה שתצטוו. אנשים, כאמור, נוטים להיקשר לסחלב שלהם.

ואחרי שאתם יודעים כל כך הרבה על סחלבים, אי אפשר שלא להזכיר את הסחלב, המשקה הלבן, החם והמתוק, הנחשב גם לקינוח הרשמי של החורף. משקה הסחלב הנפוץ במדינות המזרח התיכון עשוי מאבקה יקרת המצאות: פקעות סוגיות של סחלב. המשקה האמיתי יקר, ונדרשות פקעות סחלב רבות כדי להכין אותו. רוב הסיכויים שאם אתם קונים משקה כזה, הוא עשוי ממגילן המופק מאורז או קורנפלור בתוספת חומרי טעם. מחיר קילוגרם של גושי פקעות סחלבים מיובשות יכול להגיע ל-400 דולר ואף למעלה מזה. זה המקום להזכיר גם את השנף, סחלב מטפס שמפירותיו מפייקים וניל. את השנף מגדלים בארצות טרופיות ובעיקר במקסיקו, ויש לו סיכוס רב בתעשיות השוקולד, הנלידה והעוגות.